

De afwikkeling van een legitiemeschending, in het bijzonder de werking van art. 4:87 lid 3

1. *Inleiding/inkorting onder het oude erfrecht*

De wijze waarop een legitimaris wiens legitieme is geschonden, onder het nieuwe erfrecht zijn legitieme verkrijgt, verschilt wezenlijk van de wijze waarop dit onder het oude recht geschiedde. Onder het oude recht moest een legitimaris eerst de versterferfgenamen aanspreken voor het deel van de nalatenschap waarover niet bij testament was beschikt (oneigenlijke inkorting). Voorzover de legitimaris zijn legitieme portie op deze wijze niet kon verkrijgen, diende hij vervolgens de testamentaire makingen naar evenredigheid in te korten. Tot slot kwamen de giften voor inkorting in aanmerking. Inkorting betekende dat de erfstelling, het legaat c.q. de gift ongedaan werd gemaakt. De inkorting had goederenrechtelijke werking: het vermaakte of geschonken goed keerde terug naar de nalatenschap en kwam via de nalatenschap terecht bij de legitimaris, die door het inroepen van zijn legitieme erfgenaam was geworden.

2. *Het systeem onder het nieuwe erfrecht*

In het nieuwe erfrecht wordt een legitimaris die zijn legitieme inroept geen erfgenaam. Hij verkrijgt slechts een vordering in geld (art. 4:63 lid 1 jo. art. 4:79). Vanuit het perspectief van de legitimaris zijn met betrekking tot de voldoening van deze vordering maar twee artikelen van belang: art. 4:80 en art. 4:89. Art. 4:80 lid 1 bepaalt dat een legitimaris terzake van zijn daar omschreven legitimaire vordering¹, een vordering in geld heeft op de gezamenlijke erfgenamen (of wanneer de nalatenschap is verdeeld overeenkomstig art. 4:13, op de als erfgenaam achtergelaten echtgenoot van de erflater). Het tweede lid van art. 4:80 begrenst de omvang van de aansprakelijkheid van de erfgenamen voor de legitimaire vorderingen tot de aldaar gedefinieerde “waarde der nalatenschap”. Wanneer deze waarde wordt overtroffen, ondergaan de legitimaire vorderingen een evenredige vermindering. Deze vermindering betekent (evenals de hieronder te bespreken vermindering van art. 4:87 lid 3) niet dat de legitimaire vorderingen voor het verminderde deel ophouden te bestaan. Het gaat er slechts om dat de legitimaire vorderingen voor het verminderde deel niet op grond van art. 4:80 lid 1 op de gezamenlijke erfgenamen verhaald kunnen worden². De volgende stap is dat een legitimaris voor het resterende deel van zijn legitimaire vordering op grond van art. 4:89 de daarvoor vatbare giften inkort. Inkorting van een gift betekent volgens art. 4:90 lid 1 dat de begiftigde verplicht is de waarde van het ingekorte gedeelte van de gift aan de legitimaris te vergoeden.

De leden 1 en 2 van art. 4:87, die weliswaar over inkorting spreken en grote verwantschap lijken te vertonen met de

oude regeling van oneigenlijke en eigenlijke inkorting, zijn voor een legitimaris van geen enkel belang. Deze bepalingen regelen alleen de draagplicht tussen de versterferfgenamen, de testamentaire erfgenamen, de legatarissen en de lastbevoordeelden³, met betrekking tot de legitimaire vorderingen waarvoor alleen de gezamenlijke erfgenamen op grond van art. 4:80 lid 1 aansprakelijk zijn. Lid 1 bepaalt dat de voldoening van de schulden aan de legitimarissen als eerste ten laste komt van het gedeelte waarover de erflater niet door erfstellingen of legaten heeft beschikt. Volgens de hoofdregel van lid 2 komen daarna de erfstellingen, de legaten en de lastbevoordelingen, gelijk naar evenredigheid van hun waarde voor inkorting in aanmerking.

3. *Elementen uit de Parlementaire geschiedenis betreffende het ontstaan van het nieuwe systeem*

Het is opmerkelijk dat het in het nieuwe recht gehanteerde systeem pas in een heel laat wetgevingsstadium is ‘geperfectioneerd’. Vanaf de in 1981 voorgestelde Invoeringswet Boeken 3-6 (17 141) tot aan de in 2000 voorgestelde Bezemwet⁴, hinkte de wetgever op twee gedachten. Enerzijds bepaalde art. 4.3.3.11 (4:80) duidelijk dat de legitieme bestond in een geldvordering op de gezamenlijke erfgenamen. Anderzijds overheerste blijkbaar nog niet de gedachte dat hiermee (behoudens in de gevallen waarin inkorting op de begiftigden noodzakelijk was) voor de legitimaris de kous af was. Aan de legitimaris werd namelijk blijkens de Memorie van Toelichting bij wetsvoorstel 17 141 een actieve inkortende rol toebedacht. Ik citeer:

“Overigens is daarin wel de term “inkorting” gehandhaafd. Deze term duidt immers niet noodzakelijk op vernietiging van rechtshandelingen (uiterste wilsbeschikkingen of giften); in artikel 14, zoals vastgesteld in 1969 en ongewijzigd in het onderhavige ontwerp overgenomen, wordt hij gebruikt voor de verklaring van de legitimaris, die een geldschuld ten laste van een begiftigde doet ontstaan. De term kan derhalve zonder bezwaar ook worden gebezigd waar het gaat om het effectueren van de

1. Onder de legitimaire vordering van een legitimaris versta ik dus: “hetgeen hem met inachtneming van de artikelen 70 tot en met 76 als legitieme portie toekomt”.

2. Zo ook: E.W.J. Ebben, *Inleiding nieuw erfrecht*, Den Haag 2001, p. 140-141.

3. Zie: 4:87 lid 7.

4. Invoeringswet Boek 4 en Titel 3 van Boek 7 van het nieuwe Burgerlijke Wetboek, tweede gedeelte (nadere wijziging van Boek 4), nr. 27 021.

legitieme als geldvordering ten laste van ingestelde erfgenamen en legatarissen.”⁵

In het citaat wordt gesproken over “het effectueren van de legitieme” door inkorting, alsof de effectuering van de legitieme niet plaatsvindt door het instellen van de vordering op de gezamenlijke erfgenamen op grond van art. 4.3.3.11 (4:80). Opvallend is verder dat verwezen wordt naar artikel 14 van het ontwerp uit 1969 (thans: 4:89), dat gaat over inkorting van giften. Zoals hierboven al gezegd is, kort in dat geval de legitimaris inderdaad zelf in en verkrijgt hij hierdoor een vorderingsrecht op de begiftigde. Met deze (actieve) inkorting door de legitimaris wordt de inkorting op erfgenamen en legatarissen gelijkgesteld. Geheel in lijn met deze gedachte sprak art. 4.3.3.12 (4:87) dan ook over een “inkortende legitimaris”.

In de Bezemwet wordt aan de tweeslachtigheid van art. 4.3.3.11 en art. 4.3.3.12 (enerzijds een vorderingsrecht op de gezamenlijke erfgenamen en anderzijds ook een vorderingsrecht op erfgenamen en legatarissen dat ontstaat door inkorting) een einde gemaakt. In de Memorie van Toelichting bij de Bezemwet wordt duidelijk gesteld dat art. 4.3.3.12 (4:87) alleen de draagplicht regelt:

“In artikel 4.3.3.12 wordt het begrip inkorting gebruikt om aan te geven in hoeverre de schuld aan de legitimaris ten laste wordt gebracht van de (verkrijgingen van de) erfgenamen en legatarissen.”⁶

Vooruitlopend op de de Bezemwet viel in de Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer bij wetsvoorstel 17 141 al het volgende te lezen:

“Hoewel het begrip inkorting wordt gebezigd zowel met betrekking tot makingen (artikel 4.3.3.12) als met betrekking tot giften (artikel 4.3.3.13), gaat het slechts in artikel 4.3.3.13 om een bevoegdheid die door de legitimaris kan worden uitgeoefend.”⁷

4. *Art. 4:87 lid 3*

De inhoud van de leden 1 en 2 van art. 4:87 kwam hierboven in paragraaf 2 al kort aan de orde. Uitvoeriger wil ik stilstaan bij lid 3 van dit artikel, dat als volgt luidt:

“Het gedeelte van de nalatenschap dat aan een legitimaris toekomt en zijn legitieme portie niet te boven gaat, kan in afwijking van de leden 1 en 2 pas als laatste worden ingekort. De inkorting van dat gedeelte geschiedt alsdan, met vermindering van de vordering waarvoor wordt ingekort, zodanig dat beide legitimarissen een zelfde evenredig deel van hun legitieme porties verkrijgen.”

In de eerste zin wordt een uitzondering gemaakt op de regels van de leden 1 en 2, voorzover een mede-legitimaris door inkorting (lees: de verdeling van de draagplicht)

conform die regels minder zou overhouden dan zijn eigen legitieme portie. Pas wanneer er geen andere draagplichtige erfgenamen, legatarissen of lastbevoorreedden (meer) zijn, kan een legitimaire vordering ten laste komen van de legitieme portie van een mede-legitimaris. Voor dat geval geeft de tweede zin van het derde lid een regeling. Inkorting moet dan op zo’n manier geschieden dat beide legitimarissen een zelfde evenredig deel van hun legitieme porties verkrijgen. Tevens wordt bepaald dat de inkorting alsdan geschiedt “met vermindering van de vordering waarvoor wordt ingekort”. Met “de vordering waarvoor wordt ingekort” wordt bedoeld op de legitimaire vordering, die op grond van van art. 4:80 lid 1 in beginsel op de gezamenlijke erfgenamen kan worden verhaald.⁸ De legitimaire vordering kan dus niet alleen op grond van art. 4:80 lid 2, maar ook op grond van de tweede zin van art. 4:87 lid 3 een vermindering ondergaan.

Hieronder geef ik een voorbeeld om het nut en de werking van de in de tweede zin van art. 4:87 lid 3 opgenomen regeling te illustreren.

5. *De vermindering van art. 4:87 lid 3; voorbeeld I*

Erflater E heeft twee kinderen, A en B. B wordt onderfd. Het saldo van de nalatenschap⁹ bedraagt 40. Twee jaar voor zijn overlijden heeft E 100 aan C geschonken. De legitimaire vordering van B is gelijk aan zijn legitieme portie en bedraagt 35 ($\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} \times 140$). De waarde van de nalatenschap als bedoeld in art. 4:80 lid 2 bedraagt 40, zodat deze bepaling niet in de weg staat aan het ontstaan van een vordering ter grootte van 35 van B jegens A. Nu komt echter de regeling van de tweede zin van art. 4:87 lid 3 om de hoek kijken. Het geldend maken door B van zijn legitieme, leidt tot een inkorting van de erfrechtelijke verkrijging van A tot onder A’s legitieme portie van eveneens 35. Het systeem is nu dat de krachtens art. 4:80 lid 1 op A verhaalbare legitimaire vordering van B op grond van art. 4:87 lid 3 in zoverre verminderd wordt dat zowel A als B een evenredig deel van hun legitieme porties verkrijgen. Dit betekent een vermindering van B’s legitimaire vordering tot 20. Wat hiermee bereikt wordt, is dat beide legitimarissen voor de volgende inkortingsstap (inkorting van de gift aan C) een gelijke uitgangspositie hebben. Beiden komen nog 15 tekort. Het risico dat C insolvent is, wordt aldus gelijkelijk over hen gespreid. Zonder de regeling van

5. TK 1981-1982, 17 141, nr. 3, p. 55.

6. TK 1999-2000, 27 021, nr. 3, p. 14-15.

7. EK 1998-1999, 17 141, nr. 120a, p. 21

8. Vgl. de summier toelichting op de in de Bezemwet opgenomen passage over de hier aan de orde zijnde vermindering: “Het is dus niet de legitimaris zelf die makingen inkort. In verband daarmee is de redactie enigszins gewijzigd, waarbij tevens is verduidelijkt dat de daarbedoelde inkorting gepaard gaat met een vermindering van de legitimaire vordering.” (TK 1999-2000, 27 021, nr. 3, p. 15).

9. Onder het ‘saldo van de nalatenschap’ versta ik de waarde van de goederen van de nalatenschap, verminderd met de in art. 4:7 lid 1 onder a, b, c en f vermelde schulden.

de tweede zin van art. 87 lid 3, zou B op grond van art. 4:80 lid 1 A voor de volle 35 hebben kunnen aanspreken, waarna A als enige (voor 30) op de aan C gedane gift zou hebben moeten inkorten.

Tot zover is het systeem van de dubbele vermindering duidelijk. In het bovenstaande voorbeeld overstijgt de legitimaire vordering van B de waarde van de nalatenschap als bedoeld in art. 4:80 lid 2 niet, zodat op die grond geen vermindering plaatsvindt. Vervolgens vindt wel vermindering plaats op grond van art. 4:87 lid 3. Lastiger wordt het wanneer de verminderings van art. 4:80 lid 2 en 4:87 lid 3 tegelijk spelen. Ik geef weer een voorbeeld.

6. *De verhouding tussen de vermindering van art. 4:87 lid 3 en de vermindering van art. 4:80 lid 2; voorbeeld II*

Erflater E heeft twee kinderen, A en B. E ontfermt B. Hij benoemt A voor vier vijfde deel tot zijn erfgenaam en D voor één vijfde. Het saldo van de nalatenschap bedraagt 100. Twee jaar voor zijn overlijden heeft E 300 aan C geschonken. De legitieme porties van A en B bedragen 100 ($\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} \times 400$). De legitimaire vordering van B is 100 en die van A (die als erfgenaam 80 uit de nalatenschap krijgt) is 20. De gezamenlijke legitimaire vorderingen overstijgen de waarde van de nalatenschap met 20. Op grond van art. 4:80 lid 2 moeten de legitimaire vorderingen dus naar evenredigheid worden verminderd. Hier stuit ik op een probleem. Ik heb hierboven gezegd dat de legitimaire vorderingen van A en B respectievelijk 20 en 100 belopen. Een inkorting tot een totaal van 100 (de waarde van de nalatenschap als bedoeld in art. 4:80 lid 2) in de verhouding 1 staat tot 5 ligt dus voor de hand. Het probleem is echter dat bij nadere beschouwing de omvang van de legitimaire vordering van A niet vaststaat. Wanneer blijkt dat B op grond van art. 4:87 lid 3 met succes een deel van de verkrijging van A (die 80 bedraagt) kan inkorten, daalt de waarde van de erfrechtelijke verkrijging die op grond van art. 4:71 in mindering moet worden gebracht van A's legitieme portie en stijgt daarmee zijn legitimaire vordering tot boven de 20. Over de evenredige vermindering op grond van art. 4:80 lid 2 kan dus nog niets gezegd worden zolang niet vaststaat hoe de inkorting en de daarmee samenhangende vermindering op grond van art. 4:87 lid 3 gaat verlopen. De blik moet dus eerst op de 'tweede' vermindering van art. 4:87 lid 3 worden gericht. Deze 'tweede' vermindering is overigens bepalend voor de definitieve omvang van de op de gezamenlijke erfgenamen verhaalbare legitimaire vorderingen, zodat het niet nodig is om hierna ook nog eens de evenredigheidsvermindering van art. 4:80 lid 2 te gaan berekenen. De omvang van de 'tweede' vermindering kan men bepalen door het door art. 4:87 lid 3 beoogde resultaat als uitgangspunt te nemen. Dit beoogde resultaat is dat beide legitimarissen een zelfde evenredig deel van hun legitieme porties verkrijgen. In het voorbeeld betekent dit dat A en B, wier legitieme porties gelijk zijn, ieder 50 moeten ver-

krijgen. B verkrijgt deze waarde in de vorm van een op grond van art. 4:87 lid 3 verminderde legitimaire vordering die hij tegen de gezamenlijke erfgenamen (A en D) kan instellen. De omvang de verminderde legitimaire vordering van B is hiermee gegeven: deze bedraagt 50. Op grond van art. 4:87 lid 3 draagt D hiervan 20 en A 30. Dit laatste betekent dat A uiteindelijk maar 50 uit de nalatenschap verkrijgt. Dit betekent op zijn beurt dat de omvang van A's legitimaire vordering van 20 naar 50 groeit. Tegelijkertijd treedt echter de vermindering van art. 4:87 lid 3 in werking. Hierdoor wordt de op grond van art. 4:80 lid 1 op de gezamenlijke erfgenamen verhaalbare legitimaire vordering van A tot nul verminderd. Hoewel deze laatste vermindering niet expliciet uit art. 4:87 lid 3 volgt, pleit ik er toch voor om ook deze vermindering in art. 4:87 lid 3 te lezen. Doet men dit niet, dan houdt B, naast zijn erfrechtelijke verkrijging van 50, namelijk nog een op grond van art. 4:80 lid 1 gedeeltelijk op D verhaalbare vordering over.

Tot slot merk ik, voor wat betreft de afwikkeling van het voorbeeld, op dat zowel A als B het restant van hun legitimaire vorderingen (ad 50) door inkorting op de begiftigde C kan verkrijgen.

7. *De aansprakelijkheid voor de legitimaire vordering ingeval de legitimaris ook erfgenaam is; voorbeeld III*

Dit voorbeeld is een variant op het vorige. Het enige verschil is dat E thans A voor één vijfde en D voor vier vijfde tot erfgenaam heeft benoemd. Evenals in het vorige voorbeeld krijgt B een op grond van art. 4:87 lid 3 verminderde legitimaire vordering van 50 op de gezamenlijke erfgenamen A en D. Deze vordering komt geheel ten laste van D. A verkrijgt thans maar 20 op grond van zijn erfstelling. Voor 30 houdt hij nog een op grond van art. 4:80 lid 1 verhaalbare legitimaire vordering over. Nu doet zich het merkwaardige verschijnsel voor dat A voor deze vordering de gezamenlijke erfgenamen moet aanspreken, terwijl hij zelf één van die erfgenamen is. Dit betekent dat hij voor een deel van zijn legitimaire vordering, een vordering op zichzelf krijgt.¹⁰ Voor dit deel gaat de vordering van rechtswege door vermenging teniet (art. 6:161).¹¹ De draagplichtregeling van de eerste zin van art. 4:87 lid 3 biedt voor A echter soelaas. Op grond hiervan is D voor de gehele (verminderde) legitimaire vordering van 30 draag-

10. In de literatuur is de vraag omstreken of de gezamenlijke aansprakelijkheid van art. 4:80 lid 1 betekent dat alle erfgenamen conform de hoofdregel van art. 6:6 lid 1 voor gelijke delen aansprakelijk zijn, of dat zich hier een uitzondering voordoet, in die zin dat iedere erfgenaam naar verhouding van zijn erfdeel aansprakelijk is (zie hierover Handboek Nieuw Erfrecht (2002), B.C.M. Waaijer, p. 278-279). Het verschijnsel waar ik hier op wijs, doet zich echter in beide gevallen voor. Alleen de omvang van de vordering die A op zichzelf heeft, verschilt per theorie: in de ene theorie bedraagt die 15 en in de andere 6.

11. Hieraan staat niet in de weg dat de vereniging van de schuldeiser en de schuldenaar in één persoon hier van rechtswege geschiedt en niet, zoals in art. 6:161 vermeld, door overgang van de vordering of de schuld.

plichtig. Met betrekking tot het deel van de vordering dat als gevolg van de vermenging ten laste van A is gekomen, verkrijgt A dus nog een op de draagplichtregeling gebaseerde vordering op D.

8. *De invloed van giften op de toepassing van art. 4:87 lid 3; voorbeelden IV en V*

Wanneer een legitimaris giften heeft gekregen van de erflater, kan dit voor de toepassing van de regeling van art. 4:87 lid 3 een aantal vragen oproepen. Aan de hand van de onderstaande twee voorbeelden zal ik deze vragen bespreken. E heeft twee kinderen, A en B. E ontferft B. Hij benoemt A en D tot erfgenamen voor respectievelijk één kwart en driekwart deel. E heeft twee jaar voor zijn dood de volgende giften gedaan: 180 aan C, 100 aan A en 20 aan B. Het saldo van de nalatenschap bedraagt 100. De legitime porties van A en B bedragen 100 ($\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} \times 400$). A heeft in verband met de erfstelling van 25 en de gift van 100 geen legitimaire vordering. De legitimaire vordering van B bedraagt 80.

De eerste vraag die zich nu in het kader van de regeling van art. 4:87 voordoet, is of in dit geval de hoofdregel van lid 2 van toepassing is of de uitzondering van de eerste zin van lid 3. Volgens de hoofdregel van lid 2 zou de legitimaire vordering van B naar evenredigheid van de waarde van de erfstellingen gedragen moeten worden. Dat wil zeggen 60 door D ($\frac{3}{4}$ van 80) en 20 door A ($\frac{1}{4}$ van 80). Naar de letter van de wet is de uitzondering van de eerste zin van het derde lid echter van toepassing. Het gedeelte van de nalatenschap dat aan A toekomt (25) gaat zijn legitime portie – zoals in art. 4:64 en art. 4:65 omschreven als legitimaire breuk maal legitimaire massa – immers niet te boven. Dit zou betekenen dat eerst 75 op D moet worden ingekort en vervolgens – met inachtneming van de regeling van de tweede zin van lid 3 – 5 op A. Mijns inziens moet in het voorbeeld volgens de hoofdregel van lid 2 worden ingekort. Uit de tweede zin van het derde lid van art. 4:87 leid ik namelijk af dat de regeling van art. 4:87 lid 3 alleen van toepassing is wanneer een mede-legitimaris als gevolg van inkorting door een andere legitimaris volgens de hoofdregels van de leden 1 en 2, minder zou verkrijgen dan zijn legitime portie. Dit is hier, gezien de gift aan A, niet het geval. De consequentie van deze visie is wel dat het begrip “legitime portie” in de eerste zin van art. 4:87 lid 3 begrepen moet worden als de legitime portie (in de zin van art. 4:64 en art. 4:65) waarop de aan de legitimaris gedane giften op grond van art. 4:70 in mindering zijn gebracht.

De tweede vraag die ik in deze paragraaf aan de orde wil stellen, is welke rol giften aan legitimarissen spelen in die gevallen waarin de regeling van art. 4:87 lid 3 wél van toepassing is. Zoals wij hebben gezien schrijft deze regeling voor dat de inkorting en de vermindering van de legitimaire vorderingen zodanig dient te geschieden dat de legitimarissen “een zelfde evenredig deel van hun legitime porties verkrijgen”. Een eerder aan een legitimaris

gedane gift moet hierbij mijns inziens worden meegeteld als een verkrijging van een deel van de legitime portie als bedoeld in het geciteerde zinsdeel. Ik geef een voorbeeld. E heeft twee kinderen, A en B. E ontferft B en benoemt A tot enig erfgenaam. Het saldo van de nalatenschap bedraagt 30. Twee jaar voor zijn dood heeft E een gift van 5 aan A gedaan en een gift van 105 aan C. De legitime porties van A en B, alsmede de legitimaire vordering van B, bedragen 35 ($\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} \times 140$). A is draagplichtig voor de legitimaire vordering van B. Deze draagplicht heeft tot gevolg dat A minder verkrijgt dan zijn legitime portie, zodat de regeling van de tweede zin van art. 4:87 lid 3 van toepassing is. A en B moeten ieder zoveel krijgen dat zij een zelfde evenredig deel van hun legitime porties (van 35) verkrijgen. A is al voor 5 voldaan in de vorm van een eerder aan hem gedane gift. Wanneer B een waarde van $17\frac{1}{2}$ verkrijgt (in de vorm van een op grond van 4:80 lid 1 op A verhaalbare legitimaire vordering), dan verkrijgt ook A in totaal een waarde van $17\frac{1}{2}$ (5 uit de gift en $12\frac{1}{2}$ die na de voldoening van de verminderde legitimaire vordering van B in de nalatenschap overblijven). Beide legitimarissen hebben dan, conform de tweede zin art. 4:87 lid 3, de helft van hun legitime portie verkregen. Voor $17\frac{1}{2}$ kunnen beiden vervolgens nog inkorten op de gift aan C.

9. *Concluderende opmerkingen omtrent de regeling van art. 4:87 lid 3*

Een legitimaris wiens legitime is geschonden, krijgt – wanneer hij hierop aanspraak maakt – op grond van art. 4:80 lid 1 een legitimaire vordering op de gezamenlijke erfgenamen. De draagplicht met betrekking tot deze vordering wordt geregeld door de leden 1 tot en met 3 van art. 4:87. Ook een mede-legitimaris kan draagplichtig zijn met betrekking tot een legitimaire vordering. Voorzover de mede-legitimaris hierdoor minder zal verkrijgen dan zijn legitime portie, geldt de regeling van de tweede zin van lid 3: alle legitimarissen moeten een zelfde evenredig deel van hun legitime porties verkrijgen. Voor de ene legitimaris betekent dit dat zijn op grond van art. 4:80 lid 1 op de gezamenlijke erfgenamen verhaalbare legitimaire vordering wordt verminderd, voor de andere legitimaris betekent het dat hij zodanig draagplichtig is voor de verminderde legitimaire vordering, dat hij uiteindelijk minder verkrijgt dan zijn legitime portie. De omvang van een op grond van art. 4:87 lid 3 verminderde legitimaire vordering kan als volgt berekend worden. Eerst moet bij het saldo van de nalatenschap de waarde van de eventueel door de erflater aan de betrokken legitimarissen gedane giften worden opgeteld. Vervolgens moet de aldus verkregen som gedeeld worden door het aantal betrokken legitimarissen.¹² Voor legitimarissen die niets krachtens erfrecht

12. Legitimarissen die bij plaatsvervulling opkomen, tellen tezamen als één (vgl. art. 4:64 lid 2).

of gift hebben verkregen, staat hiermee de omvang van de op grond van art. 4:87 lid 3 verminderde legitimaire vordering vast. Voor andere legitimarissen geldt dat de waarde van hun op grond van art. 4:87 lid 3 verminderde legitimaire vorderingen wordt berekend door de waarde van hetgeen zij krachtens erfrecht of gift hebben verkregen, op de hierboven berekende waarde in mindering te brengen. Het verminderde deel van hun legitimaire vorderin-

gen kunnen de legitimarissen verkrijgen door op grond van art. 4:89 in te korten op de daarvoor vatbare giften.

Mr. P.C. van Es *

* Universitair docent notarieel recht, Universiteit Leiden.